

Za gospodarje

Maribor, dne 9. oktobra 1935.

Ivan Dolinšek, Kamnica:

Določitev cen kmetijskim pridelkom.

Na zborovanju absolventov kmetijskih šol v Št. Jurju je bil sprejet predlog, ki zahteva določitev cen kmetijskim pridelkom, vsaj za notranji trg. (Ta »vsaj« bi seveda moral izostati, ker za zunanji trg naši zakoni ne veljajo.) Vsak predlog, ki ga stavi resen človek ali resna organizacija, mora biti tak, da je vsaj navidezno izvršljiv ali sprejemljiv. Pregosto stavijo posamniki predloge in resolucije, ki na noben način niso sprejemljive in o katerih je vsako razpravljanje nemogoče in romajo pač naravnost tja, kamor spadajo — v koš. Ti predlogi so večkrat že v naprej preračunani na to, da se bo lahko udarilo po vladi, češ: Saj smo zahtevali to in to, pa nas niso hoteli uslišati. Ravnotaka je s predlogom o zakonitem povznanju cen kmetijskim pridelkom, ki je in ostane za našo državo neizvršljiv, ker smo mi izvozna država in se cene našim pridelkom ravnaajo po cenah na inozemskih tržiščih, katerim pa moramo seveda odsteti uvozno carino, ki jo pobirajo tuje države in prevozne stroške.

Zakaj je zakonito povznanje cen pridelkom neizvršljivo?

Na dva načina je mogoče izvesti zakonito povznanje cen kmetijskim pridelkom: 1. da se plača na vse izvožene pridelke izvozna premija in dobi na ta način izvoznik del nakupne cene že povrnjen od države, in 2. da se uvede na dotični pridelok nekaj monopol, kot smo ga doživeli pri žitnem režimu ter je moral kupec v lastni državi poravnati zgubo, katera je nastala na ta način, da smo po znatno višji ceni nakupljene pridelke prodali v inozemstvo z veliko izgubo. Povsod trpi torej izgubo država.

Kdo je država?

Država smo mi državljani, davkoplačevalci in mi vsi moramo nositi vse te stroške, kar bi se reklo po domače: dati iz enega žepa v drugega, ker kar bi dobili z višjimi cenami, to bi morali plačati v obliki davkov nazaj. Naj se to izvrši tako ali tako, del državljanov je vedno udarjen, ker če je tukaj ena srajca, je ne moreta nikdar dva nositi, eden bo pač brez nje. Pomisliti pa tudi moramo, da je velik revež danes tudi naš delavec, obrtnik in tudi velika večina uradništva, kakor tudi ostalega meščanstva danes nima nič več dobrih časov. Močno bi se motil, kdor bi sodil meščane po sijajnih izložbah, po lepih oblekah, itd. Res je še nekaj premožnih ljudi vmes, premnogim pa prede pajek v žepu. Očitek, da meščan in uradnik živita od žuljev našega kmeta, je zelo neumesten in sem se kar čudil, ko je to prinesel nek kmečki list. To je ravno tako nespametno kot če bi n. pr. očital meščan kmetu, da ta živi od njege, ker mu meščan plačuje pridelke ali pa če bi kmet očital podeželskemu obrtniku in trgovcu, da živi od njega. Vsi stanovi skupaj so ena veriga in če manjka le en člen, pa ni več prav.

Kako bi se pa le dalo nekaj ukreniti?

Povznanje ali znižanje cen vsakega pridelka ali izdelka je močno odvisno od kakovosti. Tako dobimo danes že prav poceni čevlje in obleko, ki pa pogosto tudi nič več vredna ni; v marsikaterih slučajih bi pa bil kupec veliko na boljšem, ako bi kupil kaj dražjega in trpežnejšega. Tudi pri kmetijskih pridelkih je precej jednako. Za staro kravo ne bo mesar nikdar plačal toliko kot za mladega vola, dasiravno potem večkrat kravsko meso prodaja kot volovsko. Ravno isto je pri vinu, sadju itd. Te pridelke omenjam zato, ker bi se na najlažji način tu določila neka sorazmerna cena v sporazumu s kmetom in mesarji.

Celjski mesarski ključ.

Mnogi se bodo spominjali, da je bil pred nekako petimi leti v veljavi kratko dobo ta ključ ki je natančno določal zaslužek mesarju in sicer v odstotkih. Ali bi se ne dal danes tak ključ tudi uveljaviti? Če kmet zasluži zelo malo pri živini, zakaj bi zaslužil več mesar. Pri tem ključu je moral mesar dokazati, po kateri ceni je kupil živinče, po posebni lestvici se je potem določilo, koliko gre na odpadke, kožo, zaslužek, itd. Ne vem natančno kako, gotovo je pa ta ključ še v arhivih banske uprave. Pri tem ključu je mesar imel tem višji zaslužek, čim višje je plačal živinče in je bilo torej v njegovo korist, ako je plačal višjo ceno, ker je procentualno več zaslužil. Pa tudi, če je plačal po nižji ceni, je imel od tega dobička meščan in uradnik, ker je kupil meso ceneje. Ker pa je meso ceneje, ga je kupil več in si ga večkrat privoščil. Na ta način je nastalo večje povpraševanje za živino in kmet je lažje prodal, mesar pa pri večjem konzumu tudi še zaslužil.

Ta ključ je šel v pokoj vsled odpora mesarjev, ako se prav spominjam, dasi je bil v sporazumu z njimi določen. Kaj, ko bi hoteli danes merodajni činitelji pogledati za njim in vsaj pri nas v Sloveniji določiti nekaj podobnega, kar bi bilo izvedljivo!

Gostilničarski ključ.

Vinogradnik dobi za svoje vince skrajno sramotno ceno, meščan si pa skoro ne more privoščiti domačega cvička ali ljutomerčana, kar je predrag. Ravno radi tega popijemo toliko dalmatinca in banačana. Ali bi se ne dal tudi tukaj določiti nek gostilničarski ključ? Dobiček od tega bi imela vinogradnik in gostilničar, ker bi se konzum pri nižjih cenah v gostilnah zvišal, pri višjih pa bi dosegel vinogradnik višjo ceno. Bilo bi tudi v korist radi tega, ker bi gostilničar pri višji nakupni ceni več zaslužil in bi bilo v njegovem interesu, da plača vino dražje. Vse to bi seveda morala banska uprava določiti v sporazumu z organizacijo mesarjev, gostilničarjev in kmetijsko družbo ter Vinarskim društvom na drugi strani.

Še nekaj dobrega bi tudi to imelo na sebi. Gostilničar bi moral dokazati, kje

je kupil vino in seveda po kateri ceni. Ravnotako bi moral to dokazati vinski trgovec in kar kmalu bomo zvedeli kdo in koliko se uvaža banačana in dalmatinca.

Mogoče bo kdo rekel: vse je nepotrebno, saj imamo že zakon o maksimalnem zaslužku, ki ga sme napraviti trgovec ali obrtnik. Res je, imamo ga, pa bi bilo v marsikaterih slučajih vseeno, ako bi ga sploh ne imeli. Pri zgoraj omenjenih ključih bi pa imela pravico razsojevati upravna oblast, okrajni referenti in banska uprava. Mogoče bo kdo rekel: pri marsikaterih mesarjih in gostilničarjih je konzum tako majhen, da morajo več zaslužiti, ker bi sicer živeti ne mogli. Meni se pa zdi, da bi ne bilo nobene škode, ako bi bilo nekaj nepotrebnihosti konzuma in mesarij manj, kot jih je, pa tistih boljših. Življenje je pač boj in bolj sposobni in bolj podjetni obrtnik bo pač zdržal.

*

Kako povečamo najenostavnejšo produkcijo sena in krmil?

Pred par dnevi so naši dnevnikarji poročali, da je ministrski svet na podlagi sklepa gospodarskega odbora ministrov in na predlog kmetijskega ministra odredil, da v interesu prehrane živine v državi začasno prepove vsak izvoz živinske krme, kakor sena, detelje, lucerne, graščice, slame, otrobov in sušenih repnih rezancev. Ta prepoved izvoza živinske krme je bila izdana, da ostane neobhodno potrebna hrana za živino v državi. Oster mraz v pomladanski dobi in temu sledeča suša sta namreč povzročila, da se v vseh državah pojavlja znatno pomanjkanje živinske krme. V Sloveniji primanjkuje okrog 700 vagonov sena za dobro prehrano živine. Škoda, ki jo je letošnja slaba letina povzročila pri senu in otavi je preračunana na okrog 6 in pol milijona dinarjev. Vsled pomanjkanja krme bo pešala prehrana živine v zimski dobi, kar bo imelo za posledico, da živinorejski uspeh ne bo povsem zadovoljiv.

Iz omenjenih razlogov zahteva narodno gospodarstvo naše države nujno, da zvišamo pridelek živinske krme z ozi-

rom na pridelano množino in kakovost potom pravilnega gnojenja s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili.

Nekateri kmetovalci so mnenja, da storijo dovolj, ako polivajo svoje travnike z gnojnico. Temu pa ni tako! Dobra gnojnica (ki vsebuje komaj 0.4% kalija, 0.2% dušika in le 0.01% fosforne kisline) povzroča le enostransko gnojenje s kalijem in deloma dušikom, dočim nikako ne doda zemlji zadostno količino neobhodno potrebne fosforne kisline. Radi omenjenega enostranskega gnojenja z gnojnico, ki ne vsebuje skoro nič fosforne kisline, izostane pričakovani gnojilni uspeh, kajti po znanem zakonu o minimumu, se morajo rastline postaviti na razpolago v dovoljni množini in pravilnem razmerju vse hranilne snovi, kakor dušik, kalij, fosforno kislino in apno. Znano je tudi dejstvo, da vsem našim zemljam že od narave primanjkuje fosforja. Iz omenjenega vzroka tvori nabava cenениh fosfornih gnojil eno najbolj perečih vprašanj našega poljedelstva.

V novo iznajdeni in v zadnjem času prav uspešno preizkušeni fosfatni žlindri je dobilo naše poljedelstvo najcenejše domače fosforno gnojilo. Fosfatna žlindra se proizvaja iz naših dalmatinskih fosforitov. Z ozirom na izredno ugodna poročila, ki prihajajo s strani naših poljedelcev, je fosfatna žlindra naravnost izvoljena, da nadoknadi naši na fosforju lačni zemlji potrebno fosforno kislino, kajti fosfatna žlindra, ki vsebuje 18% celotne, 10% v citronovi kislini topne in 6% vođotopne fosforne kisline, stane v podrobni prodaji z vrečami vred le 70 dinarjev za 100 kg.

Med številnimi drugimi poroča sreski kmet. referent g. Wernig v zadnjem »Kmetovalcu« str. 235 o polzkusih gnojenja s fosfatno žlindro na travnikih, ki so se odlično obnesli. V svojem poročilu podaja tudi številčno obdelan račun s fosfatno žlindro, ki ga je izvršil gosp. Rebov v Čretu pri Celju. Kot podlago temu računu predpostavlja g. Wernig ceno sena Din 30.— za met. stot. V zadnjem času pa je cena sena poskočila na Din 60.— za met. stot. Ako ponavljamo ta račun po novi, dvojni tržni ceni sena, dobimo:

a) na negnojeni parceli na 1 hektar — 24 met. stotov se-

na, po ceni Din 60.— v skupni vrednosti od Din 1440.—

b) na parceli gnojeni s 320 kilogrami fosfatne žlindre na 1 hektar — 45.6 met. st. sena v vrednosti „ 2736.—

Dobiček na pridelku vsled gnojenja s fosfatno žlindro znaša „ 1296.—

manj izdatek za 320 kg fosfatne žlindre, ki stane Din 70 za 100 kg v detajlni prodaji „ 224.—

Naddobiček med negnojeno in s fosfatno žlindro gnojeno parcelo znaša na 1 hektarju Din 1072.—

G. Wernig, kakor tudi številni drugi, pa poročajo tudi, da na travnikih, gnojenih s fosfatno žlindro, raste kakovostno neprimerno boljša krma, finejša trava, predvsem detelja, ki bujno poganja, posebno še pri otavi. Pri g. Vidmarju v Skofji vasi je g. Wernig celo ugotovil, da je bil na parceli, gnojeni s fosfatno žlindro pridelok sena 2.17 krat večji, kakor na negnojeni parceli, dočim je dobil g. Rebov v Čretu 1.9 krat več sena kakor na negnojeni parceli.

Ako se bo učinek fosfatne žlindre poznal še prihodnje leto, kar lahko pričakujemo, se bo gornji naddobiček samobesbi še znatno povečal.

Iz omenjenega je razvidno, da bo pridelok na travnikih le tedaj zadovoljiv, ako bo kmetovalec pred polivanjem z gnojnico trosil zadostne množine fosfatne žlindre v izmeri 300—400 kg na 1 ha. Uporaba fosfatne žlindre se priporoča zlasti v jesenski dobi.

Fosfatno žlindro proizvaja Tovarna kemičnih izdelkov v Hraštniku d. d., podružnica v Celju . Ing. V. K.

Gospodarska vprašanja in odgovori.

Vprašanje: P. A. v Č., K. p. P. Imam 600 litrov starega vina, ki je precej kisló in ga radi tega ne morem prodati. **Ali smem kisló vino sedaj sladkati, koliko mu naj dam sladkorja in sploh kako naj ravnam s kislím vinom?**

Odgovor: Vino sladiti je po zakonu o vinu prepovedano. Pri nas je dovoljeno samo tkzv. suho slajenje mošta, ki ga dovoli kralj. banska uprava le v neka-

terih letih, kadar je neugodno vreme ali je grozdje iz kakega drugega vzroka slabo dozorelo. Letos n. pr. slajenje v našem vinskem okolju, kjer je grozdje prav lepo dozorelo, ni potrebno in tudi ni dovoljeno. — Pa četudi bi vino sladili, bi vsled tega nikakor ne izgubilo na svoji kislosti. — Najbolje bo, ako imate na razpolago, da zrežete (zmešate) kisló vino s kakim milejšim vinom, ki ima bolj malo kisline in kateri zrez vina boste potem lažje vnovčili. Letošnji mošti ozir. vina imajo bolj malo kisline in ker tudi smatramo, da ste opravili let. trgatév bolj pozno, ko je grozdje že popolnoma dozorelo, bo letošnje glede na kislino bolj mlo vino gotovo jako primereno za zrez s kislejšim vinom. Pred zrezom vina pa na vsak način napravite poskus v malem.

Vprašanje: H. J. v G. p. P. **Kakšne sorte in podlage mi priporočate za novi nasad vinograda?**

Odgovor: Težka je naloga, Vam kar od zelene máze odgovarjati, katere sorte in katere podlage bi bile za Vaš novi vinograd najbolj priporočljive, ker niste navedli nobenih podrobnosti. Izbira primernih podlag posebno pa na te podlage cepljenih sort se ravna po legi, po zemlji in obćih vinskih razmerah kakega kraja. Za Vaš srez se po sortimentu Dravske banovine priporoča sorte beli burgundec, laški rizling in silvanec. Laški rizling spada v tople višje lege, ker bolj pozno dozori; beli burgundec in silvanec pa smeta biti tudi v nekoliko manj ugodnih legah. V prenikih legah beli burgundec in silvanec rada gnijeta, sicer pa nizke lege za vinogradništvo dandanes vobće niso priporočljive. — Za Vaš srez priporočljive podlage so Rupestris šte. 9, Riparia Portalis in Berlandieri X Riparia Teleki Kober 5 BB. Riparia Portalis zahteva dobro rodovitno zemljo, ki ima bolj malo apna; Rupestris šte. 9. uspeva najbolj v topli prodnati in vroči kameniti zemlji in prenaša več apna kot Riparia Portalis. Berlandieri X Riparia Teleki Kober 5 BB uspeva tudi v manj rodoviti zemlji z veliko kolićino apna. Pripominjamo, da je Rupestris šte. 9 posebno dobra podlaga za laški rizling in silvanec. Dobro bi bilo, da se glede sorte in podlage posvetuje še s sosedi-vinogradniki in naj-

bližjimi vinarškimi strokovnjaki. Izredno velike važnosti je, da določite prave sorte in podlage, kajti od pravilne izbire je odvisno daljše ali krajše življenje bodoćega Vašega vinograda.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 5. oktobra so pripeljali 26 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—12, slanina 12—13 Din. Kmetje so pripeljali 4 voze krme po 55 do 60, 1 voz slame po 30, 25 voz krompirja po 0.75—1, 2 čebule po 2 Din. Cesen 6—8, zelje 2—3, kisló zelje 5, hren 8—10. Jabolke 2—4, hruške 3—6, slive 4—5, breskve 5—8, grozdje 3—6, luščeni orehi 28, kostanj 3. Na trgu je bilo 10 vreć pšenice 1.50, 6 vreć rži 1—1.75, 8 ječmena 1—1.25, 12 koruze 1.25—1.50, 14 ovsá 0.75—1, s prosa 1.50, 7 ajde 1.25, 12 fižola 1.25—1.50. Smetana 6—8, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 18—25. Prinesli so 34 komadov kokoši 15—22, 824 piščancev 15—45, 42 gosi 20—25, 56 puranov 25 do 35, 42 rac 12—15, 28 domaćih kuncev 5—25 Din.

Na živinski sejem v Ptujú 1. in 2. t. m. je bilo prignanih 816 glav živine in sicer 114 volov, 241 krav, 16 bikov, 38 juncev, 53 telic, 6 telet, 38 konj, 111 kobil, 11 žrebet in 198 prašičev. Od prignane živine je bilo prodanih 258 komadov. Cene so ostale po večini neizpremenjene ter so se prodajali: voli po Din 2'50—3'50, krave po 1'50 do 2'35, biki po 2'50—3'25, junci po 3—3'35, telice po 2'90—3'50 za kg žive teže, konji po Din 300 do 4000, žrebeta po 250—1500, prasci po 6 do 12 tednov stari za komad 50—100, pršutarji po 4'25—4'50, debeli prašiči po 4'50—5, plemeni prašiči pa po Din 4—4'25. Razen 1 kobile in 1 žrebeta, ki so bili prodani v Avstrijo, je bila vsa živina prodana v tuzemstvo.

Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem, dne 4. oktobra 1935, je bilo pripeljanih 305 svinj. Cene so bile sledeće: mladi prašiči 5—6 tednov stari, komad Din 40—50, 7—9 tednov Din 60—80, 3—4 mesece Din 120—150, 5—7 mesecev Din 200—250, 8—10 mesecev Din 300—350, 1 leto Din 460—580, 1 kg žive teže Din 4'50—5'50, 1 kg mrtve teže Din 7'50—9'50